

Інститут
обдарованої дитини
НАПН України

СИЛАБУС

навчальної дисципліни за вибором аспіранта
«Технології розвитку здібностей обдарованих
дітей дошкільного віку»

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»
Спеціалізація /освітньо-наукова програма	«Освіта та розвиток обдарованої особистості»
Компонент освітньо-наукової програми	Навчальна дисципліна за вибором аспіранта
Курс/Семестр	2 курс, 4 семестр
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/ загальна кількість годин	3 ЄКТС / 90 год.
Вид занять	Лекційні, семінарські
Мова викладання	Українська
Форми поточного та підсумкового контролю	Тематичне тестування, оформлення презентації, написання реферату, підготовка есе, залік
Викладач	Калмикова Лариса Олександрівна, доктор психологічних наук, професор E-mail: klo377@ukr.net
Консультації	Здійснюються за запитом здобувачів
Анотація дисципліни	Курс спрямований на оволодіння здобувачами такими питаннями, як: а) проблема розвитку обдарованості дітей у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях; б) технології діагностики обдарованості у дітей дошкільного віку; в) психолого-педагогічні умови розвитку дитячої обдарованості; д) диференціація та індивідуалізація у роботі з обдарованими дітьми; е) технології організації розвивальної діяльності дошкільників; є) технології роботи у закладах дошкільної освіти з обдарованими дітьми; ж) технології навчання обдарованих дітей у дошкільному віці; з) технології роботи з батьками обдарованих дітей.
Мета викладання дисципліни	Ознайомити аспірантів з теоретичними і методичними аспектами використання технологій роботи з обдарованими дітьми дошкільного віку.

Програмні компетентності	<p>Інтернальна компетентність (ІК):</p> <p>ІК-1. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі освітніх, педагогічних наук та/або дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.</p> <p>Загальні (ЗК):</p> <p>ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми науково-педагогічного характеру.</p> <p>Спеціальні (СК):</p> <p>СК-1. Здатність здобувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості.</p> <p>СК-10. Здатність оволодівати професійними вміннями в роботі з обдарованими дітьми різних вікових категорій, надавати ефективні психолого-педагогічні послуги і толерантно ставитися до колег та обдарованих учасників освітнього процесу.</p>
---------------------------------	---

Програмні результати навчання	<p>ПРН 1. Вміти демонструвати системний науковий світогляд; володіти сучасними теоріями і концепціями в області педагогіки обдарованості та психології обдарованої особистості, професійною етикою; демонструвати загальний культурний кругозір; нести відповідальність за особистий професійний розвиток.</p> <p>ПРН-5. Вміти генерувати нові ідеї, створювати теоретичні моделі та креативні підходи до здійснення педагогічного дослідження; створювати нові методи в практично-педагогічній діяльності та новітні педагогічні методики з використанням сучасних інноваційних технологій.</p> <p>ПРН-8. Вміти застосовувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості, за якою здобувач вищої освіти проводить дослідження; засвоювати основні концепції в практичній педагогічній діяльності, вирішувати теоретичні і практичні проблеми; оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку.</p> <p>ПРН-7. Вміти виявляти гнучкість у пристосуванні до трансформаційних процесів у професійно-педагогічній сфері, проявляючи адаптивні стратегії і тактики професійної поведінки, переосмислюючи традиційні та застосовуючи в оптимальному поєднанні усталені інноваційні підходи; виявляти готовність і спроможність викладати, стажуватися в іншому закладі вищої освіти на території України чи поза її межами, без відрахування чи звільнення з основного місця навчання.</p>
--------------------------------------	--

Структура навчальної дисципліни за вибором	Кількість годин					
	Денна форма					
	Назви змістових модулів і тем	Усього	у тому числі			
			Л	Пр. (сем)	Інд	Срс
1	2	3	5	6	7	
Змістовий модуль 1. Проблема розвитку обдарованості дітей у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях						
Тема 1. Теоретичні засади науки про обдарованість.	10	1	2		7	
Тема 2. Особливості обдарованих дітей.	10	1	2		7	
Разом за змістовим модулем 1	20	2	4		14	

	Змістовий модуль 2. Технології діагностики обдарованості				
	Тема 3. Наукові підходи до розпізнавання обдарованості у дітей дошкільного віку та її оцінки.	24	4	4	16
	Разом за змістовим модулем 2	24	4	4	16
	Змістовий модуль 3. Технологічні підходи до розвитку обдарованих дітей дошкільного віку				
	Тема 4. Психологія і педагогіка розвитку обдарованих дітей дошкільного віку.	12	2	2	8
	Тема 5. Змістові засади розвитку обдарованості дітей дошкільного віку.	12	2	2	8
	Разом за змістовим модулем 3	24	4	4	16
	Змістовий модуль 4. Технології роботи в закладах дошкільної освіти з обдарованими дітьми та з їхніми батьками				
	Тема 6. Особливості роботи педагога з обдарованими дітьми у закладах дошкільної освіти.	9	2	2	5
	Тема 7. Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному віці.	7	1	1	5
	Тема 8. Робота з батьками обдарованих дітей.	8	1	1	6
	Разом за змістовим модулем 4	24	4	4	16
	Усього:	90	14	16	60
Зміст навчальної дисципліни за вибором	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 1. Проблема розвитку обдарованості дітей у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях.</p> <p style="text-align: center;">Тема 1. Теоретичні засади науки про обдарованість.</p> <p>Концептуальні підходи до проблеми розвитку обдарованої особистості в західній та вітчизняній психології та педагогіці. Історичний огляд психолого-педагогічних досліджень обдарованості. Актуальність проблеми обдарованості. Теоретичні підходи до трактування поняття обдарованості (трансцендентальний, соціогенний, спадково-еволюційний, психогенетичний, фізіологічний підходи). Співвідношення базових понять курсу «обдарованість», «талант», «геній», «здібності», «задатки», «талант», «геніальність». Складові (ознаки) обдарованості.</p> <p style="text-align: center;">Тема 2. Особливості обдарованих дітей.</p> <p>Характерні особливості обдарованих дітей. Співвідношення понять обдарованість і здібності,. Обдарованість і нахили, покликання. Природа обдарованості. Передумови та спадкові анатомо-фізіологічні основи обдарованості. Роль соціального оточення у формуванні обдарованості. Особливості пізнавальної діяльності обдарованих дітей. Інтелект та креативність. Підхід Воллаха і Когана до типології обдарованості учнів. Емоційно-вольова сфера обдарованості дітей. Особистість та обдарованість. Особистісні проблеми обдарованих дітей. Інтелект, креативність та проблема обдарованості. Вікові можливості та передумови розвитку обдарованості у дошкільників. Види обдарувань дошкільників. Художня, музична, літературна, математична, соціальна обдарованість. Розвиток творчої спрямованості у дошкільному віці.</p>				

Змістовий модуль 2. Технології діагностики обдарованості.
Тема 3. Наукові підходи до розпізнавання обдарованості у дітей дошкільного віку та її оцінки.

Пошук і виявлення обдарованості дітей. Інформаційний банк даних «Обдарована дитина». Наукові психолого-педагогічні методи досліджень обдарованості. Види методик діагностики обдарованості. Визначення показників обдарованості. Особливості організації діагностики й обстеження дітей дошкільного віку. Принципи організації діагностики. Методи діагностики. Етапи діагностики. Умови, що перешкоджають виявленню обдарованості. Діагностичні методики з виявлення і оцінки рівня здібностей, ознак обдарованості дітей дошкільного віку.

Змістовий модуль 3. Технологічні підходи до розвитку обдарованих дітей дошкільного віку

Тема 4. Психологія і педагогіка розвитку обдарованих дітей дошкільного віку.

Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань. Диференціація та індивідуалізація розвитку обдарованих дітей. Види диференціації навчання. Форми диференціації навчання. Рівні диференціації навчання.

Тема 5. Змістові засади розвитку обдарованості дітей дошкільного віку.

Зміст освіти як фактор розвитку дитячої обдарованості, дитиноцентриська модель змісту освіти і розвиток дитячої обдарованості. Принципи розробки навчальних програм для роботи з обдарованими дітьми. Підходи до навчання обдарованих дітей. Форми організації діяльності як фактор розвитку дитячої обдарованості: індивідуальні, колективні, групові. Пошукова діяльність дітей дошкільного віку.

Змістовий модуль 4. Технології роботи в закладах дошкільної освіти з обдарованими дітьми та з їхніми батьками

Тема 6. Особливості роботи педагога з обдарованими дітьми у закладах дошкільної освіти

Роль методичного кабінету в організації роботи з обдарованими дітьми. Повноваження вихователя-методиста, особливості організаційно-методичної роботи з педагогічними кадрами, особливості проведення контролю за створенням умов в ЗДО для розвитку обдарованих дітей. Організація взаємодії педагогів із обдарованими дітьми.

Поняття про ментора. Мета і завдання педагога, який працює з обдарованими дітьми. Принципи роботи педагога з обдарованими дітьми. Особистісні якості вихователя, вчителя. Напрямки підготовки педагогів для роботи з обдарованими дітьми.

Тема 7. Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному віці.

Індивідуалізація навчання: проблеми, пошуки, перспективи. Вимоги до навчальних планів. Роль індивідуальних програм у роботі з обдарованими дітьми. Продуктивні та репродуктивні методи навчання. Історія розвитку дослідницького навчання. Експеримент в дошкільному навчальному закладі, пізнавальний інтерес і дослідницька активність.

Тема 8. Робота з батьками обдарованих дітей.

Особливості виховання обдарованих дітей у сім'ї. Роль батьків у вихованні обдарованої дитини в сім'ї. Вимоги до створення розвивального середовища в сім'ї. Виховні стратегії. Типи батьківського ставлення до дитячої обдарованості. Встановлення і розвиток відносин співробітництва і партнерства батьків з дитиною. Помилки батьків у вихованні обдарованих дітей. Рекомендації батькам обдарованих дітей. Синдром дефіциту уваги і гіперактивності (СДВГ) обдарованої дитини.

Контроль і оцінювання результатів навчання	<p align="center">Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання</p> <p align="center"><i>Основними принципами оцінювання результатів опанування навчальної дисципліни за вибором є:</i></p> <p>об'єктивності (оцінка має відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, компетентностей і результатів навчання);</p> <p>прозорості (максимальній ясності та відкритості процедури, критеріїв і шкал оцінювання результатів навчання);</p> <p>систематичності (перевірка якості опанування навчальної дисципліни здійснюється систематично, за кожною темою);</p> <p>дієвості (корекція та вдосконалення, за потреби, компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог освітньо-наукової програми);</p> <p>індивідуального підходу (об'єктивна і справедлива оцінка відповідно до зусиль, затрачених здобувачем PhD, дотриманням ним вимог академічної доброчесності та реальних результатів навчання);</p> <p>педагогічного оптимізму (зорієнтованість оцінювання на пошук особистісних ресурсів здобувача PhD у контексті успішного опанування навчальної дисципліни, стимулювання нових досягнень у навчальній роботі).</p> <p><i>Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є:</i></p> <p>повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;</p> <p>виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності;</p> <p>доказовість висновків та власної позиції, науково обґрунтовані пропозиції щодо розв'язання проблеми в умовах вітчизняної системи освіти, визначення перспектив дослідження;</p> <p>вміння застосовувати теоретичні положення в практиці професійної діяльності під час розв'язання індивідуально-дослідницьких завдань, здійснювати аналіз ситуацій педагогічної взаємодії з метою її вдосконалення та корекції.</p> <p>Оцінювання результатів навчання аспірантів у формі іспиту здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.</p>																				
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th>Оцінка ECTS</th> <th>Оцінка за національною шкалою для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90-100</td> <td>A</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>82-89</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>74-81</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>64-73</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>60-63</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>35-59</td> <td>FX</td> <td>не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td>01-34</td> <td>F</td> <td>не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> </tr> </tbody> </table>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку	90-100	A	зараховано	82-89	B	74-81	C	64-73	D	60-63	E	35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	01-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку																			
90-100	A	зараховано																			
82-89	B																				
74-81	C																				
64-73	D																				
60-63	E																				
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання																			
01-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни																			

Політика навчальної дисципліни за вибором	<p align="center">Політика щодо академічної доброчесності</p> <p>Курс спрямований на формування у здобувачів здатностей притримуватися етики наукових досліджень і доброчесності при виконанні наукових проєктів та інших видів наукової і освітньої діяльності.</p> <p align="center">Політика щодо відвідування занять</p> <p>При викладанні навчальної дисципліни передбачається виконання здобувачами всіх вимог, передбачених програмою щодо демонстрування результатів навчання і володіння загальними, спеціальними і фаховими компетентностями.</p>
--	---

Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання

Програма дисципліни передбачає своєчасно (згідно з розкладом) виконання завдань та перескладання у терміни, передбачені навчальним планом і розкладом занять.

Політика щодо правил поведінки на заняттях

Політика спрямована на виконання норм доброчесності та освітньої, наукової й професійної етики поведінки здобувача.

Інформаційне забезпечення

Рекомендована література

Основна

1. Аніскіна Н. Педагогічна підтримка обдарованості. К.: Шк. світ, 2005. 128 с. (Б-ка «Шкільного світу світу»).
2. Калмикова Л.О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс: навч. мет. пос. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2016. 384 с.
3. Калмикова Л.О. Перспективність і наступність в навчанні мови й розвитку мовлення дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: психолінгвістичний і лінгвометодичний виміри: навч.-метод. посіб. Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. 448 с.
4. Калмикова Л.О., Харченко Н.В., Мисан І.В. Психодіагностика мовленнєвої обдарованості дитини через цілеутворення процесів говоріння і аудіювання. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*, 2021. 3(82). 44–51. [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3\(82\)-44-51](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3(82)-44-51)
5. Калмикова Л., Харченко Н., Мисан І. Особливості розуміння дітьми дошкільного віку переносного значення прислів'їв та ідіом. *Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолінгвістика*, 24(1), 2018. С. 149-182. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2018-24-1-149-182>
6. Калмикова Л.О. Інноваційні психолінгводидактичні технології розвитку мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку. Інноваційні технології в дошкільній освіті: Збірник абстрактів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Переяслав-Хмельницький, 28-29 березня 2018 р. / за заг. ред.
7. Калмикова Л. & Харченко Н.В. Психолінгводидактичні принципи формування у дітей старшого дошкільного віку навичок і вмінь аудіювання та говоріння. *Рідна школа*, 3–4 (1063), 2019. С. 53–59.
8. Навчання і виховання обдарованої дитини : теорія та практика: Збірник наукових праць. Випуск 13. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014, 158 с.
9. Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика: Збірник наукових праць. Випуск 12. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 158 с.
10. Gur C. (Gur, Cagla) Do gifted children have similar characteristics?: Observation of three gifted children. *International conference on education and educational psychology* 2010. 2011, 493-500.
11. Alesi M., Rappo G., Pepi A. [Emotional Profile and Intellectual Functioning: A Comparison Among Children With Borderline Intellectual Functioning, Average Intellectual Functioning, and Gifted Intellectual Functioning](#) SAGE OPEN, 5(3), 2015.
12. [Belavina, OV.](#) Gifted children: problems of diagnostics and adaptation. *Psikhologicheskii Zhurnal*, 31(1), 2010, 41-54.
13. [Buyukkidik, S.](#) and [Simsek-Batar, A.](#) [Scaling gifted Children's Dominant Characteristics Using Pair-Wise Comparison Method.](#) Ankara

Universitesi Egitim Bilimleri Fakultesi Ozel Egitim Dergisi-ankara University Faculty Of Educational Sciences Journal Of Special Education, 22(2), 2021, 439-463.

14. Delaune A. Tapper L. [The well-being of gifted young children: Perceptions, pedagogy, and governance](#) HE KUPU, 4(2), 2015, 93-106.

15. Jolly J.L. [Parents and gifted and talented children](#). Exploring gifted education: australian and new zealand perspectives, 2018, 193-205.

16. [Jeanne L. Paynter](#). Teach to Develop Talent. How to Motivate and Engage Tomorrow's Innovators Today, 2021, 224.

Допоміжна

1. Бевз Н. Обдаровані «олімпійці». Планування роботи // Завуч. 2015. № 15. С. 10-11 (вкладка).

2. Бихал Л. Модель психологічного супроводу проекту «Обдарованість» // Шкільний психолог. Усе для роботи. 2015. № 8. С. 14-17.

3. Богоявленська Д. Б. Складність проблеми визначення обдарованості (Початок) // Обдарована дитина. 2014. № 9. С. 2-11.

4. Богоявленська Д. Б. Складність проблеми визначення обдарованості (Закінчення) // Обдарована дитина. 2014. № 10. С. 2-7.

5. Бочарова О.А. Обдаровані діти в Польщі: соціально-педагогічна підтримка : [монографія]. Горлівка : ГДППМ, 2012. 479 с. Бібліогр.: с. 430- 479.

6. Виявлення та підтримка обдарованих дітей. Тренінг для педагогів // Психолог. 2014. № 9. С. 18-19.

7. Заячук О. Творчі здібності. Креативність. Обдарованість // Шкільний психолог. Усе для роботи. 2015. № 4. С. 28-32.

8. Золотухіна Н. П. Пошук обдарованих дітей та розвиток їхніх здібностей // Обдарована дитина. 2014. № 10. С. 7-11.

9. Зоріна О. Виявлення й розвиток обдарованих дітей // Директор школи. 2014. № 2. С. 51-57.

10. Кишинько Л. Робота з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні особливості // Директор школи. 2014. №20. С. 11-22.

11. Коваль С.О. Методичний супровід обдарованих і талановитих дітей // Управління школою. 2013. № 28-30. с. 86-92

12. Кузьмін О.Є. Деякі аспекти підготовки педагогічних кадрів до роботи з обдарованими учнями // Завуч. Усе для роботи. 2014. № 1-2. С. 1-7.

13. Кузьміна Т. Робота з обдарованими дітьми. Інформаційне забезпечення // Завуч. 2015. № 15. С. 2-9 (вкладка).

14. Кулик В. З. Модель ефективної системи розвитку академічної обдарованості школярів // Завуч. Усе для роботи. 2014. № 5-6. С. 32.

15. Леонова Л. Створення освітніх траєкторій для обдарованої молоді в загальноосвітній школі // Завуч. 2014. № 15. С. 24-29.

16. Лемешева Т. Методичні рекомендації щодо роботи з обдарованими й здібними учнями // Завуч. 2014. № 15. С. 11-13.

17. Мостовенко І. Виховання обдарованої дитини в початкових класах // Початкова школа: наук.-метод. журн. 2014. № 3. С. 49-50.

18. Пасічник О. Обдаровані учні. Підвищення психологічної компетентності педагогів // Психолог. 2014. № 6. С. 36-40.

19. Перевертайлова Т. Форми та методи прискореного навчання обдарованих учнів // Школа. 2015. № 4. С. 68.

20. Поради батькам, які хочуть розвивати здібності своїх дітей // Школа. 2015. № 4. С. 18-22.

21. Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми. Робоча програма навчальної дисципліни / Укладач Л.С. Руденко, О.А. Венгловська. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. 34 с.

22. Решетникова І. Підвищення якості освіти обдарованих учнів засобами моніторингу // Завуч. 2014. № 15. С. 30-40.

23. Рудько Г. Робота з обдарованими дітьми // Сучасна школа України. 2015. № 1. С. 4-17.

24. Сінегіна С. Організація роботи з обдарованими учнями: управлінський аспект // Завуч. Усе для роботи. 2014. № 9-10. С. 57-60.

25. Чернявський В. Обдаровані діти. Як із ними працювати? // Завуч. 2015. № 18. С. 4.

26. [Alexandrov, AY](#); [Zakharova, AN](#); (...); [Gubanova, NG](#). [Modern tendencies of psychological and pedagogical support of gifted children](#). 4Th International Forum On Teacher Education (Ifte 2018), 45,2018, 669-678.

27. Larysa Kalmykova, Nataliia Kharchenko, Inna Mysan. Philosophy of Language and the Language of Philosophy: a New Approach to Functional Classification of the World's. Languages Philosophy and Cosmology, 2020, 25. С. 88-107. (Web of Science).

28. [Kroesbergen, EH](#); [van Hooijdonk, M](#), [Reijnders, JJW](#) [The Psychological Well-Being of Early Identified Gifted Children](#). *GIFTED CHILD QUARTERLY*, 61(1), 2017, 87-98.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.iod.gov.ua/events.php>.
2. <http://kolosok.org.ua>.
3. <http://pidruchniki.ws>.
4. <http://pidruchnyk.com.ua>.